
gestaan had.⁶⁰ Het kerstverhaal was een sprookje, een product van christelijke poëzie. Een kinderlijk geloof in de letterlijke betekenis van sprookjes viel niet vol te houden. De volwassen gelovige had er iets beters voor in de plaats gekregen: het 'licht van de Christus-geest'. Net als bij een sprookje ging het tijdens kerst om de *strekking* van het verhaal. Kerst was van oorsprong het Germaanse feest van de midwinterzonnewende. In gekerstende zin betekende het een gerichtheid op de 'ster van Christus':

Zijn geest is de wekstem van het goede, het edelste, het beste in ons hart. Zijn geest is ons leven, onzen vrede, ons heil en het heil der wereld.⁶¹

Sijze Wilto Schortinghuis wijdde een gedicht aan het kerstfeest. Christelijke deugden, geloof en ontvankelijkheid voor de cyclus van de natuur lagen dicht bij elkaar:

Kerstfeest

Wij naderen zoo schreê voor schrede
den allerkortsten dag van 't jaar.
De lieve zon blijft meest onzichtbaar,
de grijze mist hangt dicht en zwaar.
Dat is het kenmerk van december,
wij moeten door het donker dal;
maar 't geeft ons moed, dat in het donker
het licht ons weer verblijden zal.

Maar Hij, zoo nederig geboren,
Hij werd een Koning in het Rijk
van d'allerhoogste, reinste liefde.
Wie was aan deugden Hem gelijk?
Wij voelen diep in onze harten
dat wáár geluk niet kan bestaan
en vrede niet ons deel kan wezen,
als wij niet in Zijn voetspoor gaan.⁶²

Kunstenaar op de kansel, 1905-1908

Het uitdragen van deze kerstboodschap in Ter Apel viel in 1905 toe aan dr. Jacob (Jaap) Nieweg (1877-1955). Deze was geboren in de pastorie van het Friese Hogebeintum. Zijn vader was dominee en zijn grootvader eveneens. Geloven was een vorm van groei naar zelfstandigheid, en de ouders Nieweg hadden hun kroost dan ook opgevoed conform de ideeën van jonge pedagogen als Jan Ligthart: niet autoritair, maar begeleidend en stimulerend. Jaap

⁶⁰ Beiden waren opgegroeid in dezelfde bakkerij aan de Kromme Elleboog in Groningen. Zie voor de neven Germs: W. Duinkerken, *Sinds de Reductie in Stad en Lande van Groningen: biografisch-genealogisch lexicon van predikanten, die sinds 1594 de gereformeerde en (sinds 1816) de hervormde gemeenten tussen Eems en Lauwers hebben gediend*, I, Bedum 1991, 144-145.

⁶¹ F. Germs, 'Kerstfeest', in: *Onze Godsdienstprediking* XIV (1888) nr. 24, 367.

⁶² S.W. Schortinghuis, *Gedichten*, 48.